

Rajahaastattelututkimus 2009

Matkailu ulkomailta Suomeen väheni vuonna 2009

Vuonna 2009 Suomessa vieraili 5,7 miljoonaa ulkomaista matkustajaa. Matkustajamäärä väheni vuodesta 2008 kuusi prosenttia. Ulkomaiset matkustajat toivat Suomeen vuoden aikana yhteensä hieman alle 1,6 miljardia euroa. Tämä oli noin 140 miljoonaa euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen ja Matkailun edistämiskeskuksen yhteisestä Rajahaastattelututkimuksesta.

Taulukko 1. Suomessa käyneet ulkomaiset matkustajat vuosina 2005-2009

Asuinmaa	Vuosi					
	2005 (1000 matk.)	2006 (1000 matk.)	2007 (1000 matk.)	2008 (1000 matk.)	2009 (1000 matk.)	Muutos 2008-2009, prosenttia (%)
Kaikki kävijät	5 038	5 345	5 736	6 072	5 695	-6
Venäjä	1 684	1 737	2 070	2 331	2 192	-6
Ruotsi	783	779	768	765	753	-2
Viro	457	503	561	522	583	12
Saksa	342	369	350	376	332	-12
Britannia	233	317	312	316	267	-15
Norja	197	187	194	187	160	-14
Japani	98	89	103	105	142	36
Espanja	88	79	83	116	123	6
Yhdysvallat	126	119	120	114	104	-8

Eniten matkustajia saapui Venäjältä. Venäjältä tuli Suomeen 2,2 miljoonaa matkustajaa eli runsas kolmannes kokonaismatkustajamäärästä. Ruotsista vieraili Suomessa toiseksi suurin lukumäärä matkustajia, 753 000 matkustajaa. Kolmanneksi eniten matkustajia tuli Virosta, 583 000 matkustajaa. Venäjältä ja Ruotsista matkustaneiden määrä väheni edellisvuoteen verrattuna, mutta Virosta saapuneiden määrä nousi. Suomeen saapuneista ulkomailla asuvista matkustajista 6 prosenttia oli Suomen kansalaisia.

Vuonna 2009 ulkomaisista matkustajista 50 prosenttia oli Suomessa vapaa-ajanmatkalla. Tuttava- tai sukulaisvierailulla kävi 12 prosenttia matkustajista. Työmatkalla Suomessa kävi neljännes matkustajista. Kymmenen prosenttia matkustajista oli Suomessa kauttakulkumatkalla.

Vuonna 2009 ulkomaiset matkustajat viipyivät Suomen-vierailullaan keskimäärin 3,9 yötä. Kokonaismäärältään eniten öitä Suomessa viettivät Venäjältä, Virosta, Ruotsista ja Saksasta tulleet matkustajat. Suomeen tehdyistä matkoista 40 prosenttia ei sisältänyt lainkaan yöpymistä. Päivämatkoja

tehtiin eniten Venäjältä. Puolet Suomessa yöpyneistä ulkomaisista matkustajista majoittui hotellissa tai motellissa. Tuttavien tai sukulaisten luona yöpyi 24 prosenttia matkustajista. Työmatkalaisista 75 prosenttia yöpyi hotellissa tai motellissa, vapaa-ajan matkustajista puolet.

Ulkomaiset matkustajat kuluttivat Suomen-vierailullaan keskimäärin 278 euroa vuonna 2009. Kokonaiskulutus vierailua kohden oli kuusi euroa vähemmän edelliseen vuoteen verrattuna. Päivää kohden ulkomaiset matkustajat käyttivät kaksi euroa enemmän kuin edellisenä vuonna eli keskimäärin 57 euroa.

Suomessa sijaitseviin työpaikkoihin matkustaminen lisääntyi edelleen

Rajahaastattelututkimuksessa on kysytty vuodesta 2005 lähtien, onko haastateltavilla ulkomaisilla matkustajilla työpaikka Suomessa. Kysymys esitetään, jos haastateltava matkustaja asuu vakituisesti muualla kuin Suomessa, ja Suomen matkan pääsyy on työmatka. Tutkimuksessa ei haastatella ulkomaisia matkustajia, jotka asuvat Suomessa yli 12 kuukautta. Matkustajilta, joilla on työpaikka Suomessa, kysytään lisäksi kuinka monta kertaa he ovat käyneet Suomessa viimeisten 12 kuukauden aikana, kuinka monta yötä he viettivät Suomessa tällä matkalla, mitä majoitustapaa he käyttivät ja kuinka paljon rahaa heillä oli kulunut tämän vierailun aikana.

Suomessa työskentelevien, mutta muissa maissa vakituisesti asuvien henkilöiden määrä on yli kaksinkertaistunut tarkastellulla ajanjaksolla 2005–2009. Suomessa työskenteli vuonna 2009 lähes 44 000 henkilöä, joiden vakituinen asuinmaa oli muu kuin Suomi. Tämä oli noin 8000 henkilöä enemmän kuin edellisenä vuonna. Suomessa työskenteli vuonna 2009 noin 21 000 henkilöä, joiden vakituinen asuinmaa oli Viro, 7500 työntekijää Venäjältä ja 2700 työntekijää Puolasta. Neljänneksi eniten, 1800 työntekijää, tuli Ruotsista ja viidenneksi eniten, 1200 työntekijää, Saksasta. Muissa maissa kuin näissä viidessä asui 9700 Suomessa työskentelevää henkilöä.

Taulukko 2. Työpaikalle Suomeen matkustaneet ulkomaiset matkustajat vuosina 2005-2009 ja heidän matkojensa määrä vuonna 2009

Asuinmaa	Vuosi					
	2005 (1000 henkilöä)	2006 (1000 henkilöä)	2007 (1000 henkilöä)	2008 (1000 henkilöä)	2009 (1000 henkilöä)	2009 (1000 käyntiä)
Kaikki kävijät	21,8	36,6	43,6	35,9	43,6	201,8
Viro	11,2	15,7	20,6	17,9	20,8	111,0
Venäjä	5,8	12,3	9,3	6,8	7,5	32,0
Ruotsi	0,3	0,8	1,1	0,7	1,8	...
Puola	0,4	0,9	6,7	0,9	2,7	6,0
Saksa	0,2	0,9	1,5	0,5	1,2	4,5
Muut maat	4,0	5,9	4,4	9,0	9,7	30,0

Vuonna 2009 ulkomaiset matkustajat kävivät Suomessa yhteensä 200 000 kertaa Suomessa sijaitsevan työpaikan vuoksi. Runsaat puolet, 110 000 vierailua, oli Virosta käsin. Toiseksi eniten, 32 000 vierailua, oli Venäjältä käsin.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Ulkomaisten matkustajien matkan pääsyyt Suomessa vuonna 2009.....	4
Liitetaulukko 2. Ulkomaisten matkustajien oleskelun kesto Suomessa vuonna 2009.....	4
Liitetaulukko 3. Ulkomaisten matkustajien oleskelun kesto Suomessa asuinmaittain vuonna 2009.....	4
Liitetaulukko 4. Ulkomaisten matkustajien käyttämät majoitustavat Suomessa vuonna 2009.....	4
Liitetaulukko 5. Ulkomaisten matkustajien rahankäyttö Suomessa vuonna 2009.....	5
Liitetaulukko 6. Ulkomaisten matkustajien rahankäyttö Suomessa vuonna 2009 asuinmaittain.....	5
Laatuseloste: Rajahaastattelututkimus.....	6

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Ulkomaisten matkustajien matkan pääsyyt Suomessa vuonna 2009

Matkan pääsyy	Lukumäärä 1000 matkust.	Osuus prosenttia (%)	Muutos 2008-2009, prosenttia (%)
Työmatka	1 396	25	-9
Tuttava- tai sukulaisvierailu	659	12	-6
Muu vapaa-ajan matka	2 821	50	2
Muu matka	665	12	-17
Monta syytä	154	3	-45
Yhteensä	5 695	100	-6

Liitetaulukko 2. Ulkomaisten matkustajien oleskelun kesto Suomessa vuonna 2009

Öiden lukumäärä	Lukumäärä 1000 matk.	Osuus prosenttia (%)
Ei yöpymistä	2 272	40
Yksi yö	843	15
Kaksi yötä	646	11
Kolme yötä	428	8
Neljä yötä	322	6
Viisi yötä	177	3
Kuusi yötä	130	2
Seitsemän yötä	228	4
8-14 yötä	354	6
15-21 yötä	132	2
22-60 yötä	125	2
Yli 60 yötä	37	1
Yhteensä	5 695	100

Liitetaulukko 3. Ulkomaisten matkustajien oleskelun kesto Suomessa asuinmaittain vuonna 2009

Asuinmaa	Päiväkävijöiden osuus, prosenttia (%)	Öitä keskimäärin	Öitä yhteensä (1000 yötä)
Kaikki kävijät	40	3,9	22 046
Venäjä	64	1,6	3 456
Ruotsi	35	4,2	3 126
Viro	34	5,9	3 450
Saksa	18	8,8	2 929
Norja	27	2,8	447
Britannia	12	3,7	991
Japani	26	2,7	384
Espanja	30	4,4	543
Yhdysvallat	17	3,8	401

Liitetaulukko 4. Ulkomaisten matkustajien käyttämät majoitustavat Suomessa vuonna 2009

Majoitustapa	Lukumäärä, 1000 matk.	Osuus, prosenttia (%)	Öitä keskimäärin	Öitä yhteensä (1000 yötä)
Hotelli, motelli	1 704	50	2,8	5 114
Retkeilymaja	62	2	5,1	428
Leirintäalue	121	4	6,3	906
Vuokramökki	120	4	6,7	923
Tuttavat, sukulaiset	816	24	7,6	6 880
Oma asunto tai mökki	233	7	16,4	4 280
Työnantajan asunto	134	4	18,6	2 513
Muu majoitus	92	3	9,5	1 002
Monta majoitustapaa	140	4	.	.
Yhteensä	3 423	100	.	.
Ei yöpymistä	2 272	.	.	.

Liitetaulukko 5. Ulkomaisten matkustajien rahankäyttö Suomessa vuonna 2009

Kulutuskohte	Vierailua kohden, euroa	Päivää kohden, euroa	Yhteensä, miljoonaa euroa	Osuus, prosenttia
Ennakkomaksut pl. pakettimatkat	12	2,5	68,9	4,4
Majoitus	65	13,4	371,7	23,5
Ravintolat, kahvilat	58	11,8	328,3	20,7
Polttoaine	10	2,1	57,7	3,6
Ostokset ja elintarvikkeet	104	21,4	592,9	37,5
Taksimatkat	11	2,3	64,5	4,1
Muu kulutus	17	3,5	98,4	6,2
Kokonaiskulutus	278	57,0	1 582,3	100,0

Liitetaulukko 6. Ulkomaisten matkustajien rahankäyttö Suomessa vuonna 2009 asuinmaittain

Asuinmaa	Vierailua kohden, euroa	Päivää kohden, euroa	Yhteensä, miljoonaa euroa
Kaikki kävijät	278	57	1 582
Venäjä	244	95	535
Ruotsi	206	40	155
Viro	165	24	96
Saksa	374	38	124
Britannia	343	73	92
Norja	254	67	41

Laatuseloste: Rajahaastattelututkimus

1. Tilastotietojen relevanssi

Rajahaastattelututkimus kuvaa Suomessa vierailevia ulkomaisia matkustajia. Vuosittain haastatellaan noin 20 000 Suomesta poistuvaa ulkomaista matkustajaa. Tuloksia tuotetaan muun muassa asuinmaan ja matkan pääsyyn mukaan.

Tilastokeskus käyttää rajahaastattelututkimuksen tietoja matkustustaseen tulotietojen tuottamiseen, Matkailun edistämiskeskus puolestaan (MEK) matkailun kehityksen seurantaan ja matkailumarkkinoinnin suunnitteluun. Tietoja käyttävät valtionhallinto, matkailun alueelliset toimijat, yritykset ja järjestöt, tutkimuslaitokset sekä oppilaitokset.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Rajahaastattelututkimus perustuu haastattelemalla kerättyyn aineistoon. Tiedonkeruu pohjautuu suunnitelmalliseen otantamenetelmään, jota täydennetään näytehaastatteluin. Tietoja kerätään Suomen tärkeimmillä rajanylityspisteillä (Helsinki-Vantaan lentoasema, Helsingin satamat, Turun satamat ja lentoasema, Tampereen lentoasema, Vaalimaan, Nuijamaan ja Niiralan rajanylityspisteet, Venäjälle menevät junat sekä sesonkiluonteisesti Rovaniemen ja Kittilän lentoasemat ja Karigasniemen ja Tornion rajanylityspisteet).

Etukäteen valitaan satunnaisesti työpäivät ja -vuorot, jotka edustavat koko tutkimusjaksoa. Näillä työvuoroilla poimitaan Suomesta lähtevästä matkustajavirrasta systemaattinen otos ja samalla lasketaan kaikki tutkimuspisteen kautta kulkevat matkustajat. Otoksessa lasketaan ja käsitellään myös kaikki Suomessa asuvat matkustajat sekä ne, joihin ei syystä tai toisesta saada kontaktia. Näin kertyvien tietojen perusteella pystytään määrittelemään kunkin yksittäisen matkustajan todennäköisyys päätyä otokseen ja laskemaan painokertoimet, joita käyttäen yleistetään haastatelluilta matkustajilta kerätyt tiedot koskemaan tutkimusjakson kaikkia matkustajia. Tämän otosaineiston perusteella estimoidaan Suomessa käyvien muissa maissa asuvien matkustajien kokonaismäärä sekä heitä koskevien perustietojen jakaumat.

Haastatteluaineistoon tulee aina sellaisiakin tapauksia, joissa haastattelu keskeytyy tai yksittäisiin kysymyksiin jää vastauksia saamatta. Tietojen yleistämistä varten täydennetään puuttuvien tietojen paikalle uudet arvot. Täydennyksessä käytetään mallina mahdollisimman samanlaisia havaintoja (matkustajia) kuin täydennettävä tapaus on.

Otospohjaisen tiedonkeruun lisäksi haastatellaan ulkomaisia matkustajia näyteaineistoon. Tällöinkin haastateltavat matkustajat valitaan satunnaisesti, mutta keruuta voidaan kuitenkin tehostaa painottamalla työvuoroja sellaisiin paikkoihin ja aikoihin, jolloin ulkomaisia matkustajia poistuu Suomesta. Näytettä kerätessä voidaan yrittää kohdentaa haastatteluja tietynlaisiin matkustajiin esim. asuinmaan perusteella. Näyteaineisto yhdistetään otosaineistoon siten, että yhdistetystä aineistosta saatavat perustietojen jakaumat ovat samat kuin pelkästä otosaineistosta. Näyteaineistolla tarkennetaan tuloksia ainoastaan matkustajaryhmien sisällä.

Rajahaastattelijat ovat kielitaitoisia haastattelutyön ammattilaisia. Tiedot kerätään haastattelutilanteessa paperilomakkeelle ja ne tallennetaan jälkikäteen tietokoneelle. Haastattelulomakkeita on käytössä yhdellätoista eri kielellä (suomi, ruotsi, englanti, venäjä, viro, saksa, ranska, espanja, italia, kiina, japani). Keskimäärin yhden ulkomaisen matkustajan haastattelemiseen kuluu aikaa 2–4 minuuttia.

Haastattelut suoritetaan pääosin viranomaisalueilla, joissa liikkumiseen on anottu erillisluvat. Haastattelijat käyttävät yhdenmukaisia virka- ja turvavaatteita työvuoroilla.

Tilastokeskuksen rajahaastattelututkimusorganisaatio (tutkimuksen johtaja, tilastotieteilijä, kenttäpäällikkö, haastattelijat) vastaa koko tutkimusprosessista aina haastattelulomakkeen suunnittelusta tutkimustulosten raportointiin asti. Tietoja käyttävillä tahoilla (matkustustaseeseen liittyvät Tilastokeskuksen tilastot ja niiden tekijät, Matkailun edistämiskeskus) on tutkimuksen historiassa ollut keskeinen rooli tutkimuskysymysten määrittelyssä ja rajauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Rajahaastattelututkimuksen organisaatio huolehtii laadun seurannasta ja sen ylläpidosta systemaattisesti tehtävin manuaalisin ja automaattisin tarkistuksin. Haastatteluaineiston laatua seurataan kuukausittain haastattelijakohtaisesti. Haastattelijoihin järjestetään säännöllisesti, sekä aina tarpeen tullen, koulutusta liittyen haastattelutekniikkaan, tietojen keräämiseen ja käyttämiseen. Tiedonkeruun aikana työvuoroilla vastuullisena henkilönä toimii työnohjaaja, joka puuttuu välittömästi mahdollisesti ilmeneviin ongelmiin.

Haastatteluaineiston oikeellisuuteen ja tarkkuuteen vaikuttaa haastateltavien kielitaito. Kielitaidon vaikutusta pyritään vähentämään näyttämällä haastateltavalle tarvittaessa sen kielistä haastattelulomaketta, jota matkustaja parhaiten ymmärtää. Haastattelututkimukselle tyypilliset muut mahdolliset virhelähteet johtuvat tutkimuskysymysten muodostamisen, rajaamisen ja käänntöstyön vaikeuksista, haastattelijavaikutuksesta, vastaajan ymmärtämis- ja arvioimisvirheistä sekä haastattelutilanteen haastavuudesta (kiireinen, meluinen ympäristö, säätilojen vaihtelut jne.).

Haastattelutiedon tallennusvaiheessa kyseiseen tarkoitukseen suunniteltu ohjelma tekee ensimmäiset loogiset tarkistukset. Haastatteluaineiston tallennusvirheitä tutkitaan säännöllisesti ja tallennusvirheprosentti on keskimäärin 0,3 %. Aineiston laadun varmentamiseksi aineistosta tarkistetaan rahankulutuksen ja yöpymisten osalta tietty ylin prosenttiosuus ääriarvoista. Lisäksi tarkistetaan työvuorojen ja haastattelijatietojen paikkansapitävyys (aika, paikka, päivämäärä, haastattelijat jne.).

Rajahaastattelututkimuksessa kato on pientä. Vuonna 2009 otokseen poimituista kohdehenkilöistä jäi haastatteleematta 6,6 %. Haastattelijoiden kohtaamista matkustajista haastatteleematta jäi 4,4 %, esimerkiksi kiireen tai yhteisen kielen puuttumisen takia. Haastattelusta kieltäytyi 1,1 %.

Haastatteluun kerätyn aineiston lisäksi tutkimustulosten taustatietona käytetään muun muassa viranomaisilta saatuja matkustajamääriä, valuuttakursseja ja polttoaineiden keskihintoja. Rajahaastattelututkimuksen tietoja ei yleistetä sellaisiin rajanylityspaikkoihin, missä haastatteluja ei tehdä. Huomattavimmat tutkimuksen ulkopuolelle jäävät osajoukot ovat Vartiuksen ja Imatran rajanylityspisteiden kautta Suomen ja Venäjän välisen rajan ylittävät matkustajavirrat sekä kesäkauden ulkopuolella Lapissa maanteitse Suomen ja Ruotsin sekä Suomen ja Norjan välisten rajojen yli kulkevat matkustajavirrat.

Rajahaastattelututkimus koskee vain Manner-Suomea, eli Ahvenanmaa on rajattu ulkopuolelle. Tutkimuksen ulkopuolelle on jätetty ammattimainen liikenne, esimerkiksi työajossa olevat kuorma- tai linja-autonkuljettajat. Tutkimuksen piiriin ei myöskään kuulu paikallisliikenne eli säännöllinen, jokseenkin päivittäinen työ- tai asiointiliikenne Suomen ja Ruotsin sekä Suomen ja Norjan välisillä maarajoilla (Viron ja Venäjän vastaisilla rajoilla on vastaava liikenne mukana tutkimuksessa). Tutkimuksen lukumääriin eivät sisälly kansainvälisillä risteilyaluksilla Suomeen saapuneet matkustajat.

Rajahaastattelututkimuksen avulla voidaan muodostaa kattava kuva Suomessa vierailevista ulkomaisista matkustajista ja erilaisista matkaan liittyvistä seikoista. Tutkimuksen aineisto riittää hyvin suurimpien kävijämaiden tutkimustulosten tuottamiseen: viidestä asuinmaasta saadaan yli 1000 haastattelua ja 3-5 muusta asuinmaasta 300–500 haastattelua vuodessa. Yksityiskohtaisia tietoja pienempien kävijämaiden matkustajista ei voida täydellä luottamuksella tuottaa, tai tulokset ovat vain suuntaa-antavia.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Rajahaastattelututkimuksen tutkimustietoa ja tuloksia julkaistaan kolmesti vuodessa. Julkaisuajankohta on 4–5 kuukauden kuluttua kunkin tutkimuskauden päättymisestä (talvikausi 1.11.–30.4., kesäkausi 1.5.–31.10., kalenterivuosi).

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Rajahaastattelututkimuksen tutkimustietoja julkaistaan "Ulkomaiset matkailijat Suomessa" -julkaisussa vuosittain (julkaisuajankohta kesä-heinäkuu). Julkaisu on Matkailun edistämiskeskuksen julkaisusarjassa. Julkaisua voi tiedustella MEK:istä, ja viimeisimmät julkaisut ovat myös saatavilla maksuttomina pdf-versiona MEK:in Internetsivuilta.

Tarkempia tutkimustuloksia voidaan tehdä myös erillissopimuksesta.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Tilastokeskus on toteuttanut rajahaastattelututkimusta ympärivuotisesti vuodesta 1998 lähtien. Vuonna 1998 haastateltiin otokseen Suomeen saapuvia matkustajia. Otosmenettelyjen kehittymisen myötä vuodesta 1999 lähtien otoshaastatteluita ryhdyttiin tekemään vain Suomesta lähteville ulkomaisille matkustajille. Vuosi 1998 ei ole siten täysin vertailukelpoinen verrattuna muihin vuosiin.

Tiedonkeruupaikkoja ja haastatteluiden määrää kussakin tiedonkeruupaikassa pohditaan jatkuvasti matkustajavirtojen muuttuessa ja uusien liikenneyhteyksien avautuessa. Tiedonkeruupaikkojen muutokset voivat aiheuttaa aikasarjoissa pientä epätarkkuutta.

Rahankäyttökysymysten osalta rajahaastattelututkimuksen tiedot poikkeavat matkustustaselaskelmista, sillä rajahaastattelututkimuksen aineisto ei kata kaikkea Suomen matkustajaliikennettä (katso esitetyt rajaukset).

Perusmääritelmät ovat pysyneet samoina koko tiedonkeruun ajan. Määritelmät ovat valtaosin yhdenmukaisia Tilastokeskuksen muiden matkailutilastojen kanssa. Määritelmät noudattavat pääosin kansainvälisiä määritelmiä matkailusta.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Rajahaastattelututkimuksen tutkimustulokset täydentävät Tilastokeskuksessa toteutettuja muita matkailualan tutkimuksia. Tiedonkeruumenetelmältään rajahaastattelututkimus poikkeaa muista matkailutilastoista; Matkailutilasto on rekisteripohjainen tutkimus ja Suomalaisten matkailu otospohjainen puhelinhaastattelututkimus.

Tilastokeskuksen matkailutilastojen vertailtavuuteen vaikuttaa tutkimuskohteiden erilaisuus (perusjoukko) ja menetelmäerot. Rajahaastattelututkimus antaa yksityiskohtaista tietoa myös sellaisista ulkomaisista matkustajaryhmistä, jotka eivät päädy Tilastokeskuksen Matkailutilastoon. Tällaisia ovat päiväkävijät sekä rekisteröimättömiä majoitustapoja käyttävät ulkomaalaiset.

Lisätietoja

Jyrki Krzywacki (09) 1734 2701
Vastaava tilastojohtaja:
Riitta Harala
rajahaastattelut@tilastokeskus.fi
www.tilastokeskus.fi
Lähde: Rajahaastattelututkimus 2009, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute